

TÜRKİYE'DE SOSYOLOJİ: 50'li YILLARA BAKIŞ SEMPOZYUMU*

Edebiyat Fakültesinin değerli mensupları, saygıdeğer misafirlerimiz, sevgili öğrenciler. Hoş geldiniz.

Önce bir küçük konuşmayla toplantıya geçmek istiyorum. Bildiğiniz gibi bölümümüz, "Türkiye'de Sosyoloji" başlığı altında bir dizi toplantı tertip etmektedir. Sürdüğü toplantılar içinde bu yıl, "50'li Yıllara Bakış" adı altında bir toplantı düzenlemiş bulunuyoruz. Bu toplantının gerçekleşmesine önyak olan ve katkıda bulunan, başta Recep Ertürk olmak üzere tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Bildiğiniz gibi 50'li yıllar toplum tarihimiz açısından önemli bir dönem olarak karşımızda bulunmaktadır. Bu yıllar, dünya çapında önemli kırılmaların yaşandığı ve geleceğin yeniden kurulmaya başlandığı, bununla ilgili olarak da gerekli köprübaşlarının tutulduğu bir dönem olarak aklımıza gelmektedir.

Bizim yaşımızdaki insanlar bu değişimleri kısmen de olsa yaşamış bulunmaktadır. Bu yıllar, aynı zamanda toplum olarak dünya çapındaki değişikliğe ayak uydurma çabalarına da işaret etmektedir. 50'li yıllar, Batı dünyasının; siyasî, iktisadî ve askerî alanda içinde yer almak istediğimiz bir dönemdir. Bu yönde kararlı olduğumuz işbirliği girişimlerimizden de belli olmaktadır.

Başka bir deyişle devlet olma anlayışımızı değiştirmeden siyasî olarak, idarî olarak Batı ile işbirliği yapabileceğimiz bir ortamın yaratılması söz konusudur. Çok partili döneme geçişimiz, dış dünyadan yardımlar alışı, NATO'ya katılmak için Kore'ye asker göndermemiz... Bunlar üst yapıda karşılaştığımız olaylar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ben de çocukluk yaşlarımda Kore'ye asker gönderilişini hatırlıyorum. Edremit'teydim, oradaki tugaydan Kore'ye gidecek askerlerin 'cemse'lere binmiş ve marşlar söyleyerek Edremit'in caddelerinden geçtiğini, tüm olup bitenleri garip bir duyguyla izlediğimi hatırlıyorum. Söyledikleri marş dahi aklımda kalmış: "Annem beni yetiştirdi, Bu yerlere yolladı, Al sancağı teslim etti, Allahaismarladık."

Etkili günlerdi... Çocukluğumdan beri hala aklımda kaldığına göre, demek ki olup bitenler, o günkü toplum hayatımızda önemli değişikliklere neden olmuştur.

* "Türkiye'de Sosyoloji: 50'li Yıllara Bakış Sempozyumu" (21-22 Aralık 2005) Açılış konuşmasıdır.

Yine İstanbul'da yaşayanlar da bu önemli boyuttaki değişikliklerin izlerini görmeye başlamışlardı. Öncelikle gecekondu hadisesi başlamıştır. Bununla ilgili savaş sonrası değişiklikler, çok partili düzene geçişimiz, buna bağlı olarak gazetelerimizde ortaya çıkan tartışmalar bize gerçekten idarî, malî ve iktisadî üstelik de askeri alanlarda önemli farklılaşmaların ortaya çıktığını göstermektedir. 50'li yıllar böyle bir dönemdir.

Dünyada da önemli değişiklikler olmaktadır. II. Dünya Savaşı bitmiştir, insanlar yerlerini tayin etmek zorundadır ve bu tayin etme meselesinde Amerika'dan yana tavır izlemek gerekmektedir. Bu yıllarda artık tek partili demokrasilerin dönemi bitmiştir. Çünkü Batı dünyası tek partili yönetimlerin faşist uygulamalarının deneyimlerini yaşamıştır: Almanya, İtalya, İspanya bu tür demokrasilerin ve uygulamalarının temsilcisidirler. Daha sonraki yıllarda tüm dünya bunun sıkıntısını yoğun şekilde hissetmiştir.

Dolayısıyla artık demokrasi söz konusudur ve demokrasiden yana olanlar çok partili düzene geçmek durumundadırlar. O yıllar için bir yüksek lisans tezi yaptırdığımda 'demokrat bir parti kurulmalıdır' tarzında haberlerin basında sıkça tekrar edildiği dikkatleri çekmektedir. Hakikaten de o yılda birçok parti kurulmuştur. Bu gelişmeler neticesinde Demokrat Parti kurulmuştur ve 46'da seçime girmiştir. Bunlar önemli gelişmeler olarak karşımızdadır. Dolayısıyla aynı dönemde yavaş yavaş devlet ve iktidar farklılığı da ortaya çıkmaktadır. Yine devletin belli alanlarda, bugün de yaşadığımız gibi rezervleri, karşı koymaları, en azından dokundurmaları varken, o zamanki iktidar da daha farklı bir uygulamanın nedeni olarak halktan geldiğini ileri sürdüğü isteklere uygun hareketlerde bulunmaktadır.

Ama bütün bu gelişmeler aynı zamanda düşünce hayatımızı da ilgilendiren fikirlere de yol açmaktadırlar. Örnek olarak verecek olursak, Türkiye'de belli dönemlerde ortaya çıkan laiklik tartışmalarının önemli bir kısmı da 50'li yıllarda karşımıza çıkmaktadır. 50'li yıllarda laiklik tartışmalarının ortaya çıkması herhalde bugünlerde olduğu gibi o zamanki Demokrat Parti'nin dinî konularda halktan yana bir yol izlediği gerekçesiyle davranmasını söyleyebiliriz. Ama aynı fikirde olmayanlar tarafından da bu tarz, dinin istismarıdır. Başka bir deyişle bu durum Türkiye için klasik bir şeydir. Dini biraz öne çıkaran bir parti iktidara geldiği zaman hemen laiklik mevzusu da ortaya çıkmaktadır.

Ben sözlerimi fazla uzatmak istemiyorum. Tekrar toplantıyı teşrifiniz için hepimize çok teşekkür ediyorum. Sizlerin katkısıyla bu konuları takip etme çabalarımız artacaktır. Sosyoloji bölümü için fakültemizin en eski bölümüdür demek yanlış olmayacaktır. Bölümümüz, gerçekten fakültemizin

öncü bölümlerindedir. Ama tabii bu öncülük lafla olmuyor, çalışmalarda da kendisini göstermesi lazım. Sadece hocaların veya bu konuya baş koymuş insanların değil, burada öğrenci olarak bulunan, 4 senesini bize ayıran, daha sonra da yüksek lisans ve doktora eğitimini yine bölümümüzde devam ettiren kişilerin de bu konuya katkıda bulunmaları, baş koymaları, çaba göstermeleri gerekmektedir. Bu bakımdan hepimize çok teşekkür ediyorum.

KORKUT TUNA
